

Nagrajenke (od leve proti desni): Sonja Porenta, Nada Gračner, Tončka Dvojmoč, Dragica Valant, Alanka Holešek in Ivanka Falant.
Foto: Blaž Verbič, Velenje, 19. 10. 2014.

Pogled na razstveni prostor.
Foto: Blaž Verbič, Velenje, 19. 10. 2014.

3. MEDNARODNI FESTIVAL VEZENJA V VELENJU

Od 17. do 19. oktobra 2014 je v Rdeči dvorani Velenje potekal 3. mednarodni festival vezenja, ki se ga je udeležilo okoli 100 razstavljalcev iz sedmih evropskih držav. Bilo jih je precej več kot na prejšnjem festivalu, organiziranem pred dvema letoma (Knific 2012), izjemne so bile nekatere razstavljenе vezenine, predvsem pa je v zadnjih letih mogoče opaziti razcvet ljubiteljske veziljske dejavnosti na različnih območjih Slovenije. Vezilje ob ustvarjanju novih vezenin vse bolj razmišljajo o njihovi uporabnosti v sodobnem življenju, tokrat v oblačenju, ki je bilo rdeča nit celotnega festivalskega dogajanja.

Pokrovitelj festivala je bila Mestna občina Velenje, pripravljen je bil v sodelovanju z Andragoškim društvom Univerza za III. življenjsko obdobje Velenje, Muzejem Velenje, Športno rekreacijskim zavodom Rdeča dvorana Velenje, Mladinskim centrom Velenje in Festivalom Velenje. Andragoško društvo Univerza za III. življenjsko obdobje Velenje, ki ga vodi Marija Vrtačnik, že 25. leto aktivno deluje pri vseživljenjskem izobraževanju starejših oseb. Ena od pomembnih aktivnosti so ročna dela, ki, kot sami pravijo, »starejšim ženskam bistrijo um, ohranjajo ročne spretnosti in zagotavljajo druženje. Ohranjanje kulturne dediščine in prenosa tovrstnega znanja nazaj v okolje, predvsem na mlajše generacije, je naša najvišja vrednota.«

Na Slovenskem primanjkuje nacionalno pomembnih prirediteljev, katerih cilj je predstavljati in razvijati vezenja kot kulturne dediščine. S prireditvijo, ki posega v evropski prostor, skrbijo za spoznavanje in popularizacijo te ustvarjalnosti, predvsem pa veziljam ponudijo možnosti, da predstavijo svoje delo in spoznajo delo drugih. Spremljevalne dejavnosti, kot so predavanja, nastopi skupin in delavnice, omogočajo spoznavanje vsebin, ki so povezane z vezenjem in s širšim področjem kulturne dediščine, so eden pomembnih načinov seznanja ljudi s pomenom kulturne dediščine v sodobnem življenju, bodisi da gre za poustvarjanje

preteklih načinov vezenja (izdelovanje replik) ali pa za sodobne interpretacije vezenja, ki dobivajo svoje mesto v vsakdanji ali praznični rabi. Sledili sta sobotni modni reviji, in sicer modna revija vezilj, ki so se predstavile s svojimi vezenimi oblačili, in pa revija Maje Ferme iz Velenja. Gre za vrhunsko slovensko modno oblikovalko, ki je za svoje delo prejela številna priznanja, med njimi tudi nagrado revije Elle, in prvo slovensko modno oblikovalko, ki se je predstavila s samostojno modno revijo v New Yorku. Na festivalu je predstavila ekskluzivno kolekcijo oblačil in nakita Maja Ferme Fashion.

Poleg vezenin sta veliko zanimanja obiskovalcev festivala pritegnili priložnostni razstavi, ki so ju pripravili v Muzeju Velenje in v skupini keramikov Gambatte, ki deluje pri Društvu šaleških likovnikov. Predstavili so se z inovativnimi glinenimi oblačili, namen pa je bil, da bi veziljam ponudili nove motive in zamisli za njihove izdelke. Velenjski likovniki so poskrbeli tudi za ustvarjalne delavnice, ki so pritegnile predvsem najmlajše obiskovalce festivala. Muzej Velenje je ob zbirki šiviljskih izdelkov znane velenjske šivilje, 95-letne Štefke Mlinar, predstavil njeno zanimivo življenjsko in poklicno pot. Razstavo je postavila kustosinja Muzeja Velenje Mateja Murkovič.

V okviru tokratne osrednje teme festivala je potekalo tudi tekmovanje za priznanje »Naj vezeno oblačilo«. Sto petdeset vezenih oblačil si je ogledala komisija v sestavi Damijan Kljajič, ki kot pomočnik direktorice in kustos dela v Muzeju Velenje, Jožica Grobelnik, ki je bila pobudnica mednarodnih festivalov vezenja v Velenju in vodi vezilski krožek Spominčice na Univerzi za III. življenjsko obdobje Velenje, komisiji sem predsedoval sam. Sodelovanje etnologov pri tovrstnih tekmovanjih, natečajih, izborih ipd. se še vedno marsikomu zdi sporno, v zvezi s tem imam pomisleke tudi sam, a glede na prizadevanja za širšo uveljavitev etnologije in načela nove muzeologije, je takšno delo

* Dr. Bojan Knific, univ. dipl. etnol. in kult. antropol., kustos etnolog, Tržiški muzej, 4290 Tržič, Muzejska 11, bojan.knific@guest.arnes.si.

pravzaprav nujno, če upoštevamo Zakon o varstvu kulturne dediščine in če želimo uresničevati načelo »oživljanja« in z njim povezano »vključevanje dediščine v sodobno življenje in ustvarjalnost, njeno trajnostno uporabo in uživanje v njej,« kakor nam narekuje Zakon o varstvu kulturne dediščine.

Vezenine smo si člani komisije ogledali že v petek, podrobneje pa v nedeljo, ko smo se lotili tudi ocenjevanja. Izmed vseh oblačil, ki so jih vezilje predložile v ocenjevanje, smo izbrali deset izdelkov, ki so se nam zdeli najustreznejši za priznanje, imenovano »Naj vezeno oblačilo«. Glede na prijave in vnaprejšnji dogovor smo oblikovali dve kategoriji, in sicer kategorijo vezelih oblačil, primernih za sodobno rabo, in pa kategorijo oblačil, ki so čim dosledneje izdelane po starih zgledih. Vezena oblačila smo vrednotili po sedmih merilih, in sicer glede izvirnost v opori na tradicijo ali skladnost s tradicijo; zahtevnost izdelave; natančnost izdelave; barvno ustreznost; obseg dela; končni videz; uporabnost. Slednje merilo je bilo pri izboru izdelkov najpomembnejše, želeli smo namreč spodbuditi vezilje, da izdelujejo vezena oblačila, ki jih bodo ljudje nosili – v okviru sodobnega oblačenja ali kostumiranja.

Prvo nagrado za »naj sodobno vezeno oblačilo« je prejela Ivanka Falant iz Društva upokoencev Galicija, in sicer za vezeno

bluzo, izdelano po zgledih z začetka 20. stoletja. Njena uporabnost je dvojna – kot vezena bluz, ki interpretira oblačenje na Slovenskem na začetku 20. stoletja, in kot vezana bluz, ki jo ženska lahko obleče ob sodobnih slovesnejših priložnostih. Drugo nagrado v isti kategoriji je za vezeno sodobno obleko prejela Tončka Dvojmoč iz Črnomlja, tretja nagrada pa je bila prav tako podeljena za vezeno sodobno obleko, in sicer Nadi Gračner iz Trstenika v Srbiji.

Kar precej vezelih oblačil je sodilo v kategorijo oblačil, ki so bila izdelana kot bolj ali manj natančne kopije, replike, oblačil, ki so se nosila v preteklosti, predvsem v 19. stoletju. Razstavljenih je bilo kar nekaj bogato vezelih peč, drugih takšnih oblačilnih kosov je bilo manj. V tej kategoriji je prva nagrada pripadla Alanki Holešek iz Šaleškega folklornega društva Koleda iz Velenja za istrski pripadnostni kostum, ki je vključeval spodnji in zgornji kamižot, predpasnik ter vezeno ovratno in naglavno pečo, druga Dragici Valant iz Kulturno umetniškega društva Zasip za vezeno pečo in tretja Sonji Porenta za rokavce.

Literatura

KNIFIC, Bojan: Drugi mednarodni festival vezenja v Velenju. *Glasnik SED* 52/1–4, 2012, 180–181.

